

Till

Arbetsmarknadsdepartementet
a.remissvar@regeringskansliet.se

2017-06-26

Dnr C 2017/502

Synpunkter på kapitel 3 och 4 i betänkandet *Ett nationellt centrum för kunskap om och utvärdering av arbetsmiljö* (SOU 2017: 28)

Karlstads universitet ställer sig positivt till ett nationellt arbetsmiljöcentrum, antingen som en särskild inrättning vid ett lärosäte eller form av en ny myndighet. Det finns ett stort och väldokumenterat behov av detta. Dock är vi kritiska till utredningens förslag till centrumets placering i Stockholm och dess överdimensionering storleks- och finansieringsmässigt, vilket i båda fallen kan leda till en utarmning av forskning om och utvärdering av arbetsmiljörelaterade arbetslivsfrågor.

Från en stor stockholmsbaserad kärna till ett nationellt förankrat kärnhus

Karlstads universitet är kritiska till arbetsmiljöcentrumets storlek som 2020 beräknas uppgå till cirka 30 årsarbetskrafter och med en budget på 45 miljoner kronor. Vi menar att detta är överdimensionerat och anser därmed att arbetsmiljöcentrumets verksamhet, personalstyrka och budget bör reduceras. Detta ställningstagande bygger på att vi finner det olyckligt att en så betydande del av de forskningsmedel som idag söks i konkurrens och genomgår vetenskaplig granskning hos Forte, enligt förslaget, ska direktfinansiera administration och utredningar genomförda av en begränsad grupp handläggare/forskare med ett tydligt fokus på statistik och kvantitativa datamaterial. Vi ser hellre att öronmärkta medel för arbetslivsforskning används till att stärka och utveckla befintlig forskning runt om i landet. Vår mening är därför att centrumet inte bör organiseras som en enda stor kärna lokaliserad till Stockholm, utan snarare i form av ett nationellt distribuerat och förankrat kärnhus.

I betänkandet framhålls arbetsmiljöcentrumets funktioner – utvärdering och analys, nyttiggörande, kommunikation och kunskapspridning – som helt beroende av varandra. Beroendet innebär i sin tur att det krävs ett nära samarbete och ett nära samarbete kräver en geografiskt rumslig och organisatorisk närhet (s 84). Antagandet är att detta sammantaget främjar en hög kvalitet och ett självständigt arbetssätt inom verksamheten. Vi menar dock att självständighet och hög kvalitet är något som redan finns inom svensk forskning knuten till arbetsmiljörelaterade frågor. Vi menar därtill att ”närhet” inte alltid är den bästa förutsättningen för vare sig hög kvalitet eller för självständighet och att en gruppns närhet till varandra kan resultera i en mer eller mindre medveten distansering gentemot andra. Vi anser därför att den nationella bredden samt den regionala och lokala förankringen snarare bör stärkas och utvecklas än utarmas genom att resurser och kompetens allokeras till ett stort stockholmsbaserat arbetsmiljöcentrum.

Ytterligare argument som anges för centrumets placering i Stockholm är att det är lätt att resa dit från när och fjärran och att det redan finns samlad vetenskaplig kompetens i regionen. Dessa

argument är givetvis svåra att avfärda, men långt ifrån omöjliga att bemöta. Ett grundantagande i betänkandet är det krävs kunskap och kompetens för att gynna arbetsmiljöarbete och verksamhetsutveckling. Vi är eniga om detta. Dock ställer vi oss frågan om denna gynnsamma situation endast uppstår om allt finns på samma ställe? Är det inte så att arbetsmiljöarbete och verksamhetsutveckling, vid sidan av analyser av aggregerade data, med fördel sker i form av arbetsplatsnära forskning (och FoU) runt om i Sverige? Är det inte så kunskap och kompetens kan gynnas av vetenskap, perspektiv och antaganden som har en bred och heterogen förankring?

Vi ser det som mycket problematiskt att det i betänkandet fastslås en modell som reproducerar och stärker stockholmsregionens ställning i samband med att såväl finansiella som personella resurser samt uppdrag placeras där. Visserligen poängteras i betänkandet att centrumet vid sidan av en kärntrupp ska ha en flexibel kader forskare och experter från andra delar av landet som reser till och från Stockholm för kortare eller längre åtaganden. Vi menar emellertid att arbetslivsforskningens breda förankring runt om i landet på detta sätt inte tas tillvara, vilket reducerar mångsidigheten, kvaliteten, påverkanspotentialen och spridningsmöjligheterna.

Vi föreslår därför att arbetsmiljöcentrumet ska fungera som ett samordnande stöd för den befintliga arbetslivsrelaterade forskningsverksamheten i landet, men också att det ska företräda Sverige i olika internationella och nationella organ, främja att kunskap omsätts till praktik och sprids samt samla in och hantera statistik och datamaterial. En samordnande funktion skulle sannolikt stärka den breda och mångfacetterade arbetslivsforskningen. Den analyserande och utvärderande verksamheten bör däremot läggas ut i uppdragsform till samtliga lärosäten där arbetslivs- och arbetsvetenskaplig forskning bedrivs. Arbetsmiljörelaterade frågor kräver en analys på flera nivåer, en metodpluralism och ett brett teoretiskt ramverk. Återigen: En stor geografisk spridning och inkludering av en bred gruppering forskare torde utgöra en styrka och inte en svaghet.

När det gäller vår önskan att på allvar överväga och utreda centrumets placering tar vi stöd av två tidigare slutbetänkanden som i båda fallen stöder vår tanke om ett arbetsmiljöcentrum som verkar genom sina kapillärer runt om i landet. För det första, modern teknik är inte lösningen på allt men digitaliseringen skapar nya förutsättningar för att överskrida tidliga och rumsliga gränser och på allvar utmana geografisk och rumslig närhet. I *För digitalisering i tiden* (SOU 2016:89, s 30) framhålls vikten av att offentliga verksamheter får den kunskap och förståelse för digitaliseringens möjligheter och utmaningar som krävs för att den ska kunna användas för bland annat verksamhetsutveckling och innovation. För det andra, en distribuerad men ändå sammanhållen arbetslivsforskning och utvärdering av arbetsmiljö är viktigt för ett hållbart arbetsliv samt en förståelse för orsaker till och konsekvenser av arbetsmiljörelaterade frågor. I *För Sveriges landsbygder – en sammanhållen politik för arbete, hållbar tillväxt och välfärd* (SOU 2017:1, s 20-21) rekommenderas staten att utlokalisera 10 000 tjänster vid statliga myndigheter i Stockholms FA-regioner till andra regioner runt om i landet och därigenom fördela förutsättningar för en hållbar tillväxt och välfärd.

Ett mer distribuerat arbetsmiljöcentrum skulle kunna utgöras av ett flertal lärosäten med arbetslivsforskning, vilka samordnas och stöds genom ett mindre nav som sköter förvaltning, administration och fördelningen av uppdrag på övriga lärosäten eller myndigheter. Ett sådant nav torde lika gärna kunna ligga vid ett icke stockholmsbaserat lärosäte som exempelvis Luleå tekniska universitet, Göteborgs universitet eller varför inte Karlstads universitet. Dessa har i samtliga fall en väldokumenterad arbetsvetenskaplig forskarkompetens, grund- och forskarutbildning i ämnet samt en gedigen vana av att samarbeta och samverka med det omgivande samhället – inte minst när det gäller arbetsmiljörelaterade frågor.